

**„Zabawy z literami”
własny program z zakresu
przygotowania do nauki
czytania i pisania.
Program do realizacji we wszystkich
grupach wiekowych.**

Opracowały:

Ewa Zając

Aleksandra Mika

Wstęp

Coraz częściej obserwujemy przejawy zainteresowania czytaniem u dzieci poniżej 5 roku życia. Wynika to z faktu, że wokół nas jest sporo napisów, reklam, ogłoszeń, z którymi dzieci stykają się na co dzień na ulicy czy oglądając telewizję. Podstawa programowa wychowania w przedszkolu jest tak skonstruowana, że zobowiązuje nas- nauczycieli- do przygotowania dziecka do nauki czytania i pisania przez cały okres jego pobytu w przedszkolu. Opierając się na własnym doświadczeniu i obserwacji dzieci podczas nauki czytania metodą tradycyjną (analityczno – syntetyczną) zauważyliśmy, że jest to dla wielu dzieci sytuacja mało komfortowa i stresująca. Metoda ta powiązana jest ściśle z książkami pomocniczymi proponowanymi przez MEN, w których każda litera wprowadzana była często na tekstach, które nie interesowały dzieci, oderwane były od ich potrzeb i upodobań. Do nauki wielkich liter służyły często imiona fikcyjnych postaci, niespotykanych w rzeczywistości np. Felek, Nela itp. Dodatkowo program zawęzał naukę czytania do tekstów obejmujących tylko 22 litery. Dzieci więc często traciły zapał do czytania, gdyż teksty były im z góry narzucane, a ich zakres zawężony. Dzieciom, które miały słabo rozwinięty słuch fonematyczny, trudności w opanowaniu analizy i syntezy, uniemożliwiało to osiągnięcie sukcesu, a przez to często traciły chęć do nauki czytania, brakowało im zapału i zainteresowania czytaniem.

My - jako nauczyciele - mamy możliwość dowolnego wyboru metod i form pracy, wspierających aktywność dzieci tak, by przebiegały one w atmosferze akceptacji i bezpieczeństwa. Korzystając z tych możliwości opracowaliśmy program własny, który daje możliwość wczesnego i bezstresowego nauczania dzieci czytania i pisania od 3 roku życia.

Opiera się on na elementach metod:

- I.Majchrzak – inicjacja, zabawy imionami, ściana pełna liter, prezentacja alfabetu, targ liter, gra w sylaby, nazywanie świata, gry czytelnicze, mające na celu wprowadzenie dziecka w świat pisma w formie zabawy
- M.Bogdanowicz – Metoda Dobrego Startu – prostych ćwiczeń ruchowo-słuchowo- wzrokowych, kształtujących orientację, motorykę, rytmizację (Alfabet

Piosenek, Śpiewanych Liter)

- wybranych ćwiczeniach kinezylogii edukacyjnej P. Dennisona, w celu uaktywnienia mózgu, a co za tym idzie- zwiększenie możliwości uczenia się dzieci
- rozbudzanie twórczej aktywności dziecka przez wykorzystanie technik C.Freineta (szczególnie ekspresji słownej, ruchowej, plastycznej, muzycznej), które będą służyć do prowadzenia ćwiczeń w poprawnym posługiwaniu się językiem ojczystym, czytania ze zrozumieniem
- ćwiczeniach i zabawach logopedycznych usprawniających narządy mowy.

Program będzie realizowany w wybranych grupach wiekowych, wg decyzji nauczyciela, z uwzględnieniem potrzeb i możliwości dzieci. Jest zgodny z podstawę programową wychowania przedszkolnego (Rozporządzenie MEN z dn.14.02.2017 Dz.U. Poz.356)

Nadrzędną przesłanką programu jest rozumienie przez dziecko czytanego tekstu, a nie tempo jego czytania.

W celu powiązania czytania i pisania (na miarę możliwości dzieci) proponujemy:

- wyeksponowanie w postaci alfabetu liter pisanych i drukowanych, małych i wielkich,
- stemplowanie, kalkowanie liter pisanych, wykonywanie napisów spontanicznie na oczach dziecka, podejmowanie z dziećmi (podczas prezentacji alfabetu) prób pisania wg wzoru na dużym formacie, w powietrzu, a także wcześniej wymienione elementy Metody Dobrego Startu, Alfabet Piosenek, Śpiewane Litery, elementy metody P. Dennisona,
- kształtowanie świadomości fonologicznej mogą wspomóc układanki typu PUS i inne ćwiczenia o charakterze słuchowym,
- unikać będziemy „przepytywania” ze znajomości liter, czytania.

W zasięgu ręki dziecka znajdować się będą pomoce sensoryczne i sensomotoryczne, ćwiczące wszystkie receptory, tj. układanki, litery dotykowe, zestawy słowno-obrazkowe, alfabet ruchomy, PUS-y, tablice do pisania, materiały plastyczne, napisy stosowane do gier i zabaw, stemple, kalki.

Bardzo ważna, w realizacji założeń programowych będzie ścisła współpraca z rodzicami oraz z instytucjami wspomagającymi kształtowanie umiejętności dziecka (poradnia psychologiczno- pedagogiczna, biblioteka, teatr itp.).

Główny cel programu:

Kształcenie umiejętności czytania ze zrozumieniem

Zadania dla nauczyciela:

1. Stymulacja wszystkich sfer rozwoju małego dziecka z zastosowaniem wielostronnych ćwiczeń o zróżnicowanym charakterze, prowadzących do rozwijania umiejętności językowych dla dzieci od 3-6 lat.
2. Zminimalizowanie stresu, na który narażone jest dziecko w trakcie nauki czytania, poprzez wczesne jej rozpoczęcie i zabawowy charakter zastosowanych metod.
3. Stwarzanie warunków do wykorzystania przez dziecko znajdujących się w nim potencjalnych możliwości intelektualnych poprzez wprowadzanie elementów metod twórczych.

OBSZARY EDUKACYJNE – TREŚCI PROGRAMOWE

I. KSZTAŁTOWANIE UMIEJĘTNOŚCI SŁOWNEGO KOMUNIKOWANIA SIĘ Z OTOCZENIEM

1. Słuchanie i rozumienie prawidłowej mowy
2. Wyrażanie swych myśli, uczuć i przeżyć w formie słownej (techniki C. Freineta):
  - zabawy i ćwiczenia słowne wzbogacające czynny język dziecka
  - uzewnętrznianie swych przeżyć i zdobytych informacji w postaci struktur językowych i znaków graficznych
  - redagowanie tekstów
  - ćwiczenia w rozwijaniu aktywności twórczej dziecka inspirowanej różnymi czynnikami
  - układanie swobodnych tekstów do gazetki przedszkolnej i korespondencji międzyprzedszkolnej
  - prowadzenie „Księgi życia grupy”
3. Usprawnienie narządów mowy:
  - ćw. języka
  - ćw. warg
  - ćw. policzków
  - ćw. żuchwy
4. Prawidłowe artykułowanie izolowanych głosek, sylab, wyrazów w trakcie ćwiczeń:
  - oddechowych
  - artykulacyjnych
  - relaksacyjnych
5. Komunikatywne wypowiedzianie się w trakcie zabaw dramatycznych prowadzonych w formie wywiadu lub dialogu
6. Zabawy z książką jako źródłem wiedzy, rozrywki i wzruszeń
7. Poszukiwanie różnych sposobów rozwiązywania zadań i problemów

II. KSZTAŁTOWANIE UMIEJĘTNOŚCI CZYTANIA

1. Udział w zabawach przygotowujących do wejścia w świat liter i znaków:

- zapoznanie z zapisem imienia w toku aktu inicjacji- litery drukowane i pisane
- rozpoznawanie imion,
- prezentacja alfabetu,
- gra w loteryjkę,
- zabawy z wykorzystaniem ściany pełnej liter,
- targ liter,
- gra w sylaby,
- nazywanie świata,
- globalne czytanie wyrazów i zdań,
- dostrzeganie pisma w różnych sytuacjach życiowych i dydaktycznych

2. Rozpoznawanie liter drukowanych i pisanych (wielkich i małych)

3. Uczestniczenie w zabawach i ćwiczeniach rozwijających pamięć i koordynację wzrokowo- ruchową

4. Czytanie wyrazów i równoważników zdań

5. Czytanie ze zrozumieniem

6. Czytanie z uwzględnieniem różnych krojów pisma

7. Wykorzystanie swobodnych tekstów dzieci do czynnej nauki języka ojczystego

8. Zabawy i ćwiczenia rozwijające syntezę fonemową

III. KSZTAŁTOWANIE UMIEJĘTNOŚCI PISANIA

1. Ćwiczenia usprawniające technikę rysowania i pisania:

- prawidłowe trzymanie narzędzia pisarskiego
- kontrolowanie siły nacisku ręki
- wytwarzanie nawyków ruchowych związanych z kierunkiem pisma, precyzji ruchów, współpracy ręki i oka

2. Przetwarzanie wyobrażeń słuchowo- ruchowych w znaki i obrazy graficzne

3. Udział w ćwiczeniach angażujących obie półkule mózgowe

(wg P.Dennisona):

- ruchy naprzemienne
- leniwe ósemki
- rysowanie oburącz

4. Zabawy i ćwiczenia z zakresu percepcji wzrokowej i pamięci:

- wyszukiwanie takich samych przedmiotów, ilustracji, napisów
- dostrzeganie różnic i braków w ilustracjach, napisach, przedmiotach i ich ustawieniu
- odtwarzanie układów płaskich i przestrzennych wg wzoru i z pamięci

5. Ćwiczenia percepcji słuchowej:

- rozróżnianie dźwięków z otoczenia, głosów kolegów i nauczyciela, brzmienia instrumentów muzycznych oraz odtwarzanie kolejności ich występowania
- dokonywanie analizy fonemowej i sylabowej
- zabawy z rymem
- śpiewanie wyrazów i tekstów
- rebusy fonetyczne

6. Układanie wyrazów z rozsypanki literowej

7. Rozwiązywanie krzyżówek literowo- obrazkowych

8. Rysowanie elementów literopodobnych po śladzie, wg wzoru

9. Udział w zabawach ruchowo – słuchowo – wzrokowych wg MDS

M. Bogdanowicz

10. Pisanie liter po śladzie, wg wzoru, samodzielnie i grafomotorycznie

11. Układanie podpisów pod obrazkami

Oczekiwane umiejętności dzieci:

I etap:

- rozpoznaje swoje imię wśród innych imion,
- rozpoznaje imiona swoich kolegów na wizytówkach,
- pokazuje litery swojego imienia w alfabecie,
- wykonuje proste ćwiczenia „buzi i języka” zgodnie z instrukcją,
- wypowiada słowa w różnej intonacji,
- dzieli wyraz na sylaby,
- prawidłowo trzyma narzędzie pisarskie (kredka, pędzel),
- składa obrazek z 4 części.

II etap:

- układa własne imię wg wzoru,
- nazywa wybrane litery w alfabecie,
- przyporządkowuje odpowiednią nazwę do rzeczy, które znajdują się w sali, nazwy określające części ciała
- przyporządkowuje odpowiedni wyraz do obrazka, przedmiotu
- odtwarza z pamięci rymowanki, proste teksty,
- wykonuje ćwiczenia artykulacyjne,
- wybiera obrazek na podaną głoskę,
- wykonuje prace plastyczno – techniczne z wykorzystaniem różnorodnych technik.

III etap:

- układa swoje imię bez wzoru z rozsypanki literowej,
- rozpoznaje wszystkie litery w alfabecie, potrafi je nazwać,
- próbuje układać inne wyrazy z liter swojego imienia,
- układa proste wyrazy z sylab,
- tworzy swobodne teksty,
- czyta globalnie proste wyrazy i zdania,

- poprawnie buduje zdania pod względem gramatycznym,
- wypowiada się poprawnie pod względem artykulacyjnym,
- potrafi skoordynować ruch ręki i oka,
- poprawnie kreśli znaki literopodobne,
- rozwiązuje rebusy fonetyczne,
- dokonuje analizy i syntezy fonemowej,
- czyta ze zrozumieniem.